

М.ЗАПОТОЧНИЙ

Дух руїни

...ого ... лава
... зі ... що з
...ого, щоб потім увесь час во
...ми. Він зчинив цілу катавасію
...ні, вплутуючи в неї Юрія Довгорукого Суздальсь-
кого — першого визначного володаря москвинів,
— угорського короля Гейзу II., чеського короля
Володислава II. та польського Болеслава Кучеря-
вого, що тільки й чекали на таке вступлення в
Киева... Юрієві... чилося від-
тім виб... гальна... ському По-
за... І... угі... вкра...
... У...

.MM.

4.2525

V 30823, сер. B

НАРОДНЯ БІБЛІОТЕКА «НАСТУП»

ЧИСЛО 4.

М. Запоточний

ДУХ РУЇНИ

По сторінках історії

ПРАГА

1940

НАКЛАДОМ В-ВА „ПРОБОЄМ“

C. 2525

● Відбитка з часопису „Наступ“ ●

Тираж 3500 примірників

● Обгортка М. Михалевича ●

Друкарня І. Андреска вд., Прага XII. Белеградська 97.

Українська історія багата на великі й героїчні моменти, але досить в ній і темних та болючих сторінок, що їх воліли б ми часто вирвати і не мати в цій великій книзі, з якої нарід має вчитися славних і добрих діл. Та зріла мужня суспільність не сміє боятися глянути правді в лице, зокрема в хвилині, коли дійсність вимагає, щоб її бачити тверезо, а не через рожеві окуляри ідиллі.

*

Зусиллям ряду здібних володарів українська держава X—XI. ст. досягла потуги і розмірів, що їм рівних не було тоді в Європі. Простягаючись від Фінської затоки по Чорне море і від Вепру та Вислоку по Тьмуторокань і Волгу, творила вона наймогутнішу імперію своїх часів та загрожувала існуванню самої столиці тодішнього культурного світу — Візантії.

Ріст і сила цієї Держави спиралися на єдності централізованої князівської влади в Києві, що її тверда рука не знала оглядів супроти непокірних.

Вершка свого осягла вона за панування Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Але вже по них настає період невгавних бунтів проти Великого Князя, усобиць і поступового розпаду сили української Держави.

По смерті Ярослава (1054) Київським князем став Ізяслав, найстарший його син. Проти нього зворохобилися кияни й проголосили князем полоцького князя Всеслава Брячиславича (1068). Ізяслав привів собі на поміч поляків, але ця поміч відвернула ще більше від нього населення та навіть молодших братів. Брати не хотіли його слухати: Всеволод Переяславський і Святослав Чернігівський вигнали його і князем зробився Святослав (1073) Війни між братами, з участю Польщі, точилися потім ще дуже довго що раз, то більше підриваючи становище Києва у Східній Європі.

За Всеволода Ярославича (1076 – 1093) знову ж його непомаговані небожі-ізгої Олег Святославич та Борис Вячеславич без угаву билися між собою, накликаючи на Україну половців. Ізгоїв було аж три роди: Роман, Олег, Давид та Ярослав Святославичі, два Ігоревичі (Давид з братом) та Рюрик, Володар і Василько Ростиславичі.

На нараді у Любечі під Києвом 1097. р. ухвалено нарешті, по довгих зусиллях святочно мир між князями. Але зараз по цьому Давид Волинський полонив і осліпив Василька Тербовельського. Володар, його брат, кинувся на Давида війною. Почалася нова загальна боротьба князів — Святполка проти Давида, потім Володаря і Василька.

По смерті Мстислава Володимировича (1132 р.), що запанував був у Києві, вибухла чвара за великокнязівський стіл між його родом та іншими Мономаховичами і Святославичами. До влади прийшов Ярополк, але проти нього збунтувалися брати і руїнна війна тривала аж до 1139. р., коли він помер.

Київський стіл займає Ярополків брат Вячеслав, однак Всеволод Ольгович Чернігівський счиняє заколот проти нього і виганяє його з Києва, Ольговичі та Давидовичі сваряться знову і воюють між собою. Повага Великого князя упадає де далі, то більше.

По його смерті Київський престіл займає Ігор, та збунтовані кияни кличуть Ізяслава Мстиславича Переяславського (1146—1154), що з Чорними Клобуками, одним зі степових кочових племен, атакує Київ і бере його, щоб потім увесь час воюватися з Ольговичами. Він не допустив до київського престолу свого третього дядька Юрія Довгорукого Суздальського, що знайшов собі союзника Володимирка Галицького. Ізяслав II. візвав на поміч угорського короля Гейзу II., чеського короля Володислава II. та польського Болеслава Кучерявого, що тільки й чекали на це. Щойно після смерті Ізяслава II. потішився Юрій Суздальський київським престолом у 1155—6. рр. Після його смерті знову настали війни за Київ; вони тяглися довго і вкрай виснажили силу Київського князівства і силу України.

Тривало це аж до зруйнування Києва сином Юрія Довгорукого, Андрієм Боголюбським 1169. р., коли то замкнувся цілий уступ української історії, що їй на ім'я — Київська Держава.

З занепадом Києва, як центру імперії, осередок державного життя України пересувається на захід, де одно з удільних князівств — Галицько-Волинське — видає кілька постатей, що зуміли бодай на час здолати прокляття українського хаосу.

Тяжкий, і часто прикрий, був шлях до цієї

перемоги Галицько-Волинської Держави. Володимирко Галицький відмовив був послуху Києву і 1144. р. прийшла карна експедиція; Володимирко мусів скоритися та заплатити Київському Великому князю Всеволодові кару. Це обурило знову ж „ощадних“ галицьких бояр і вони покликали до себе Івана Ростиславича Берладника. Володимирко мусів облягати власний Галич і жорстоко карати бояр. По смерті в Києві Всеволода, виступає Володимирко проти його наступника Ізяслава на спілку з Довгоруком, але їх обох розгромлюють і він присягає Києву вірність... Цю присягу Володимирко знову ламає і Літопись говорить про Божу кару — наглу смерть, що прийшла після глумливих його слів: „от мені маленький хрестик!“.

Ярослав Осьмомисл (1153—1187) спершу мусів продовжувати війну проти Ізяслава II., що справив різню галичан під Теремовлею (1054). Але по його смерті погодився з його братом Ростиславом I. Мстиславичем смоленським і сином Мстиславом II. Ізяславичем київсько-волинським. Всі вони ходили разом походом на Київ, де засів чернігівський князь Ізяслав III. Давидович. (1158). Його прогнано і в Києві засів Ростислав I. Мстиславич. А тимчасом власні бояри, лихі на впливи при дворі роду коханки князя Насті Чагарової, хапають свого володаря, палять його коханку, вибивають її рідню і диктують князеві навіть особисте життя.

Ярославів син Володимир знову має клопіт з боярами, що встрявають в його приватні справи. Князь тікає перед власними підданими до Угорщини, а у висліді спритні угри садовлять в Галичині королевича Андрія... З поміччю поляків Во-

лодимир проте приходить до влади і засідає на престолі. Втягнення у внутрішні українські справи чужинців, що мали помагати здушувати внутрішні бунти, фатально відбилося на Галицько-Волинській Державі.

Щойно князь Роман спромагається здолати і зовнішніх ворогів і внутрішній хаос та звернути сили назовні. Він творить найславнішу сторінку цього Галицько-Волинського періоду української історії, провадячи успішні війни проти поляків і Литви та запускаючись глибоко в їх території.

■ По смерті могутнього Романа почалася одначе 40-літня колотнеча за Галицький стіл між Рюриком Київським, Ольговичами Чернігівськими, Ігоревичами Сіверськими, галицькими боярами, Лешком Польським та Андрієм Угорським.

Найбільше приходили до слова звичайно обидва останні; Ігоревичів, що захопили були головні осередки, угри та ляхи 1211. р. прогнали, а бояри повісили двох з них, Романа і Святослава, настановляючи князем чоловіка з поміж себе — Володислава Кормильчича. Все скінчилося, як і можна було чекати, пануванням у Галичині угорського воєводи Бенедикта, що правив від імени п'ятилітнього Коломана, „князя Галицького“, зарученого з двоохлітньою Соломією Лешківною . . .

Вже син Романа Галицького не мав стільки щастя, що батько, хоч і був це ще час слави і сили Галицько-Волинської Держави. Данило Романович (1228 — 1264) п'ятнадцять літ воював з Ростиславом Чернігівським, уграми та власними боярами, що роздавали навіть городи своїм товаришам. Остаточно переборює він ці труднощі і твердою

ногою стає на заході і півночі, але зі сходу суне нова навала — татари.

Зруйнована бунтами і усобицями, розбита на поодинокі князівства, Україна вже не може поставити їй міцного опору. Безсила спинити її й мала держава Галицько-Волинська. Азія відтепер заливає українські степи і пустошить щораз то більше українську територію. Українська сила вже не може підвестись. Народи, що вирости за плечима України — Литва і Польща — підводять голову і накладають руку на українські землі.

Так кінчиться перший великий розділ української історії — Княжа Україна, велика імперія, що змарнувала свою силу у дрібних коромолах та бунтах проти власної центральної влади, потуги, що спалилася в боротьбі сама з собою.

*

Мусіло пройти аж два століття чужинецького панування, аж поки в українських степах повсталала сила — козацтво, що перебрало на себе тягар боротьби за українську волю.

Тяжке було це завдання і непевні перші кроки боротьби. І вже від початку супроводило їх прокляття, безголовя, бунти і зради.

Це ж під Лубнями, на Солониці 1596. р. Наливайківці в облозі вбили гетьмана Лободу, а настановили Кремпського, щоб незабаром видати полякам скарб, корогви, гармати, сурми і самого Наливайка та всіх інших проводирів...

Треба аж такої велитенської появи як Хмельницький, щоб загнuzдати український хаос і звернути буйну силу козацтва на зовнішнього ворога.

Кричав гетьман на своїх полковників, бив їх, траплялося, булавою по головах, а котра заслужила, то й стинав, але твердою рукою досягнув таки того, що українському народові вернулася його давня потуга. Великі плани розбору Польщі, прилучення Західніх Українських Земель, Білорусі й Литви та союз зі Швецією проти Москви плекав грізний Гетьман. Але смерть не хотіла цього...

Нездалий був, обраний у сентиментальному пориві, Юрась Хмельниченко. Помилку направлено, його місце заняв передбачений Хмельницьким Іван Виговський. Подивляла старшина політичний сприт нововибраного гетьмана, але полковникам не подобався надто розумний володар з їх власного середовища, що знав їх кожного зблизька. Найгірші речі вигадувано про колишнього Генерального Писаря і свідка всіх державних таємниць покійного гетьмана.

Волелюбна радикальна чернь кричала за рівноправність, освічена меншість, що хотіла забезпечити краю права і вольності, вимагала порядку і дисципліни. Простий нарід все ще бажав би бачити женоподібного Юрася, а запорожці не могли забути, що Виговський „не дав їм артилерії“, яку „мали городові козаки“, і що заборонив морські походи, які провокували сусідів.

Почалися доноси до Москви, що гетьман, мовляв, поновив тайний союз з Ракочієм та шведами, з Воеводою молдавським і татарами, що зраджує царя, кривдить цареві вірних запорожців і чернь. В доносах прохано, щоб цар зарядив новий вибір гетьмана і прислав своїх воєводів в українські міста.

Царська Москва цього тільки й бажала і радо взяла на себе роль миротворця, посилаючи листи і посольства, щоб „противники“ „мирилися“, але нічого не робила, чекаючи, щоб вони міцніше стялися.

На чолі опозиції став 1657. р. Мартин Пушкар, полковник полтавський, раптовий претендент на гетьманську булаву. Він мав з Виговським особисті прикrostі. Гетьман вислав був до його полку карну експедицію Богуна, наказав йому звернути пограбований татарський полон, прислав з окремими повновластями до полку Юрія Немирича.

Пушкар посилав доноси, що „гетьман зраджує царя і лучиться з Ордою і ляхами, щоб воювати українські городи“. Зєднавши собі інтригами та агітацією Довгала, Іскру та Донця з миргородським полком, поширює він між народом чутки про гетьманську співпрацю з татарвою. Москва ж шле своїх послів „лагодити суперечності“, а в дійсності їх підсичувати.

Довідавшись про все, гетьман, що леліє вже в душі Конотоп, арештує московських послів і рушає на бунтівників. 18. травня 1658. р. над Полуозером під Полтавою вперше розбито ребелянтів. Пушкар з Барабашем, замкнувшись у місті, просили „помилування“, в дійсності ж, щоб проволікти справу і діждатися помочі з Москви.

Виговський погодився і зажадав, щоб Пушкар зложив у його таборі заяву покори. Цей натомість напав уночі на гетьманський табор. Виговський тоді, затагнувши ще татар, розгромив на голову Пушкаря, кладучи в бою трупом його, разом з

15-тисячами прихильників. Барабаш утік до Москви. Люди кидали киї і корилися гетьманові.

Після Гадяцької умови піднялися проти гетьмана Максим Филімонів, ніжинський протопоп, прихильник Москви, Василь Золотаренко, що мріяв сам про гетьманську булаву і Тиміш Цецюра, який і собі був не від того. До них прилучився запорізький кошовий Сірко і видвигнув на гетьманство знову Юрася Хмельниченка. На козацькій Раді у Германівці спільними силами всіх ребелянтів скинуто Виговського з гетьманства.

Прийшов період боротьби за Україну між москалями і ляхами, в якій обидві сторони послуговувалися своїми „гетьманами“, що з них найтипівішим був Тетеря.

Начальник польського війська Маховський став провокувати Виговського, що, уступивши з гетьманства, мав уряд Київського Воеводи, до бунту проти Тетері і поновлення свого гетьманства. А водночас доносив королеві, що провідником розрухів на Правобережжі є власне Виговський. Тетерю ж він запевняв, що тільки завдяки йому він ще сидить на гетьманстві, бо Виговський його найбільший ворог і хоче його скинути.

Нарешті Маховський запросив Виговського, що не йшов на його підбехтування, на військову раду. Зі здивуванням застав Виговський там Тетерю. Замість ради Маховський зложив військовий суд і Виговського на підставі фальшивих зізнань людей, що їх постинали перед його приїздом, — засуджено на смерть за те, що, мовляв, підбивав козаків до підданства Москві. А приятель Маховсь-

кого, Чарнецький, дістав по Виговському Київське Воевідство . . .

Так скінчила своє життя одна з найвизначніших постатей України XVII. століття, якої не зуміли оцінити сучасники.

Сила козацька ослабла від цієї боротьби, „містечко воює з містечком“, — писали очевидці. Але попереду були ще гірші часи.

По Чуднівській умові і затвердженні на „Чорній Раді“ польським королем Юрася Хмельниченка вдруге на гетьманстві, переяславський полковник Яким Сомко та ніжинський — Іван Золотаренко почали домагатися гетьманського уряду для себе. Це вони скликали у Переяславі раду, щоб відірвати Лівобережну Україну до Москви.

По обранні Сомка наказним гетьманом, Золотаренко починає інтригувати проти нього перед московським воеводою Ромодановським та пише доноси до царя. Сомко з москалями тимчасом криваво воює проти Юрася, що йому помагають ляхи. Розбитий Юрій Хмельниченко зрікається 1662. р. гетьманства на користь Павла Тетері, рівнож польського ставленика.

Так поділилася Україна на дві частини: Лівий і Правий берег. Тимчасом полковник паволоцький Іван Попович підняв повстання проти Тетері, підтримуваний Сомком. Його подолано і скарано смертю. В кривавих різнях мусів Тетеря нарешті відмовитись від гетьманства і передати його Ханенкові, що, як і він, орієнтувався на Польщу.

В цей час на Лівобережжі колишній джура Богдана Хмельницького, Іван Брюховецький, вирішив допяти собі гетьманського уряду. З ватагою

запорожців здобув він ласку у московського воєводи Ромодановського, і на чорній раді у Ніжині 17. червня 1663. р. „вибрано“ цього Брюховецького. Він смертю скарав Сомка і Золотаренка, а їх прихильників послав у Москву.

Увесь час воював Брюховецький з Юрасем та Тетерею. Оженився для певности з московкою, дочкою боярина князя Долгорукова і, підлещуючись, запросив московських воєвод з гарнізонами до українських міст, звязуючи силу української влади.

В тому ж часі домагався гетьманства ведмедівський полковник Опара, вже зовсім іротескова фігура, та заходжувався коло татарської помочі.

Серед оргії отаманії і себелюбства підноситься над часом Руїни одна постать: палкого патріота і борця — Петра Дорошенка (1665—1674). Він ставить своїм завданням усамостійнити й об'єднати розтерзану гетьманськими чварами і бунтами Україну, щоб, як казав, „било єдино стадо і єдин пастир“.

Але січові отамани, Суховій і Ханенко, піднімаються по черзі проти нього. Московський же воєвода Ромодановський збирає у Глухові раду, де в березні 1669. р. обрано і стверджено гетьманом Лівобережної України Дамяна Многогіршного, що його був настановив там наказним гетьманом Дорошенко. Зломавши вірність йому, Многогіршний присягнув Москві і почалася дволітня війна його проти Дорошенка. Суховія ж підперли запорожці і він з помічниками-татарами пішов під Чигирин, де одначе Дорошенко розгромив його на голову.

Весною 1669. р. Суховій знов прийшов з новими татарами і полтавським, миргородським, лубенським, прилуцьким і переяславським полками

облягати Дорошенка під Каневом. Кампанія скінчилася нічим. Тоді проголошено знову гетьманом нового самозванця — Михайла Ханенка, уманського полковника. Він змагався проти Дорошенка, вже за допомогою поляків, дальших два роки.

5. березня 1674. р. у Переяславі дав себе окричати гетьманом дальший ребелянт Іван Самойлович і теж почав війну проти Дорошенка, але з московською поміччю . . .

Один повстанець проти гетьмана — Многогрішний скоро скінчив сумно, як кінчають бунтівники. Власні генеральні старшини схопили його вночі з московськими стрільцями і закутого відставили до Москви для заслання на Сибір. Інші ребелянти продовжували своє діло руїни.

1678. р. — знову появляється Юрій Хмельниченко, що встиг скинути рясу і проголосити себе втретє гетьманом, під дивовижним іменем „Гедеон-Георгій-Венжин Хмельницький, князь сарматський, гетьман запорожський“. Знову почалася боротьба, але Юрася було забагато самим туркам, що його висунули. Голосного гетьмана засуджено на смерть за те, що . . . наказав здерти шкуру з живої жидівки, і його місце турецького ставленика зайняв молдавський господар Дука. Так смутно скінчив чоловік, що носив прізвище найбільшого українця середньої доби нашої історії.

Та XVII. століття видало з себе ще одну небуденну постать, що стала на важку прю з українським бунтом і ворожим наступом. Був це — Іван Мазепа, зручний політик, обережний тактик і великий патріот. Він приборкує суворо прояви ук-

раїнського хаосу, що загрожують країні зсередини та уможливають втискатися туди ворогові.

Ще Петро Іваненко, або Петрик, військовий канцелярист проголошений гетьманом запорожцями, три роки заколючує з хановою поміччю спокій, аж поки якийсь козак Вечірка не забиває його. Веремія гетьманських претендентів стихає. Натомість підноситься метелиця доносів до Москви, що мають пошкодити Іванові Мазепі.

Гетьман готує спілку зі шведським королем і самостійність України, а тимчасом з найближчого його оточення поспішають до ворога зі скаргами і доносами на нього. Вершок цього становить справа Кочубея. Він, Генеральний Суддя Козацької держави, вирядив до Москви ченця Никанора з доносом на Мазепу, щоб самому добитися гетьманства. Потім посилав він ще Яценком — другий, а далі — третій донос.

Гетьман твердою рукою скарав зрадників і пішов до своєї мети, щоб бодай створити Україні гідний заповіт. Ці скрижалі української самостійницької традиції закопано під Полтавою, де проти нього бився під рукою москалів другий український патріот, але бунтар — полковник Палій...

Сила козацької України розгубилася у змовах та „приватах“ честилюбців-претендентів на гетьманів і бунтівничій стихії черні. Цієї сили ніщо не могло врятувати. Скористали з цього сусіди.

Ішли два довгі століття смерти, темряви, сну, що в ньому нарід, затрачуючи навіть свою історичну пам'ять, набірав сил до майбутнього пробудження і чину.

*

По яких двох віках небуття прокинулась українська нація у громах світової війни й революції 1917. року.

Все свідоме в українстві кинулось організувати національне життя та українську владу. Навищим органом України стала „Центральна Рада“.

Микола Міхновський зі своїми однодумцями береться будувати українську збройну силу — основу кожної держави. Переводиться українізація армії. Півтора мільйону українців у російському війську на німецько-австрійському та турецькому фронтах проголошують на військових з'їздах у Києві, що стоять до диспозиції української влади, готові на боротьбу і смерть за Українську Державу.

Але запоморочені доктринери не розуміють ваги армії, збудованої на послухові й дисципліні. Їм важливіші ідеологічні суперечки; по партійних локалях та на засіданнях Центральної Ради радяться про дрібниці внутрішньої політики... А ворожа пропаганда тимчасом не спить і большевицька армія посувається під Київ. Українське військо розкладається. Нарешті приходить хвилина, коли зза Дніпра починають бити гармати Муравйова.

В рішучу хвилину, коли все мало стати на оборону столиці, ряд українських полків, збаламучених ворожою пропагандою, відмовив послуху українській владі і або „проголосив нейтралітет“, або збунтувався проти Центральної Ради. Українську столицю боронила дрібна жменька сил — гайдамаки Слобідського коша під проводом Симона Петлюри, студенський курінь під Крутами та

Галицько-Буковинський курінь Коновальця-Мельника, що був зформований з недавніх полонених.

Розклад ішов невинно. Вся мільйонна маса здеморалізованого війська з фронту посунула додому, несучи заразу бунту й анархії в містечка й села.

В жорстоких боях з наїздником кривавилися невеликі вірні своїй владі військові частини та „Вільне Козацтво“ — народня самоохорона зі статочних господарів та романтичної молоді.

Українська влада, заключивши Берестейський договір, ще раз запанувала в Києві, але це був вже інший час. Здеморалізоване дезертирами українське село, лежало як бездонне трясовиння — на ньому не можна було вже спертися. Вирішну й єдину силу становили збройні сили союзника.

З цього скористала група монархистів з генералом Скоропадським на чолі, що скинула Українську Центральну Раду. Останні українські частини — Січові Стрільці були роззброєні. Про Україну рішали біло-московські старшини, що підготовляли відновлення „єдиної невідомої Росії“ і закінчили своє панування гетьманським проголошенням федерації України з Москвою.

Виступ Січових Стрільців Коновальця - Мельника в Білій Церкві та їх похід з Симоном Петлюрою під прапорами Національного Союзу на Київ, де вони розбивають московські офіцерські дружини, вернув Україні її Столицю. Але занархізована селянська маса вже не є матеріалом для війська. Повстанці розходяться назад по хатах, кожен пильнує свого кутка і свого поля...

Влада Директорії слаба, бо українська армія

нечисленна. Ворог зза Дніпра наступає, з заходу йдуть поляки, на Буковину наскочили румуни. А тимчасом в кожній українській партії свій заколот, своє „повстання“. Партії діляться на фракції, фракції на групи; час губиться на безплідних дискусіях, інтригах та змовах. Ліві соціалісти-революціонери, т. зв. „боротьбісти“, та ліві соціал-демократи — дарма, що їх партії були в уряді — йдуть на співпрацю з Москвою. Бунт і хаос заливають українське політичне життя.

Українська армія в героїчних боях на Правобережжі творить ще славу епопею Походу Зєднаних Армій на Київ, яка виявляє, чого можуть доконати українці збірним, керованим одною волею, зусиллям. Але все це вже намарне. Кожне українське село — це дрогобицька республіка, або пашківська волость, що завдає в спину удар своєму війську; кожен український дядько, вишколений вояк, або підстаршина — це агітатор, бунтівник і повстанець проти своєї влади.

Ба й самі військові частини були заражені цим духом руїни. Закінчення правильної військової боротьби 1919. р. становить символічно бунт отамана Божка з його „Запорізькою січчю“ включно з захопленням державної скарбниці... Божко в свою чергу, як годиться бунтівникові, згинув з руки другого такого ж — отамана Волоха, що вже просто перейшов до большевиків.

Ще рік змагаються українські частини проти москалів, спираючись вже на Польщу, що готує зраду... Ще ходять по Україні окремі загони месників, але час її вже страчений. Сила українська розпорошилася в бунтах і анархії. Україна

ставить собі нерукотворний пам'ятник — могилою під Базаром.

*

Знайшлися люди, що в час занепаду та розвалу української сили зберегли гострість зору й історичної перспективи та зробили потрібні висновки. Під стріли останніх українських гармат Євген Коновалець і Андрій Мельник планують новий етап української боротьби у змінених умовах. Січові старшини з наказу Стрілецької Ради розходяться на схід і захід творити українське підпілля і не дати перерватися традиції визвольної боротьби. Росте нова, невидима українська збройна і політична сила.

Скріплення сили УВО і зріст Організації не дають спокою тим, що їх дух є руїна. В 1925. р. повстає так зв. ЗУНРО — Західньо-Українська Народня Революційна Організація, що визнає през. Петрушевича, і стає... передовиком большевизму на ЗУЗ. Творці її, хоч посідали великі можливості, зокрема розбудовані звязки закордоном, довго не гриміли у світі. Скоро розвалилася вона у взаємній гризні та в безплідній балаканині.

Тимчасом УВО, керована досвідченими провідниками, повела енергійну та систематичну акцію низкою відважних революційних чинів в літах 1924—1926., приковуючи до Організації думки й почуття всього живого в українстві. УВО, зростаючи чисельно й морально, скоро дозрівала до свого перетворення у всесторонньо - політичну організацію — ОУН.

Рух, аналізуючи нашу історію, а зокрема причини поразки в останній визвольній війні, свідомо

кладе в свою основу ідеї й принципи, що мали творити зовсім нову духову дійсність і бути запорукою успіху в боротьбі нації за свою мету.

Партикуляризмові та загумінковості тодішнього українського громадянства протиставляє він свою всеукраїнськість, доривочним та кволим спробам протиставляє тезу про тяглість Національної Революції, демократичній чорній раді української політики — ідею вождівського монархізму та провідницький принцип, а хаосові й анархії загалу — тверду вояцьку карність свого членства, готового іти без надуми на смерть на кожний наказ Вождя й Організації.

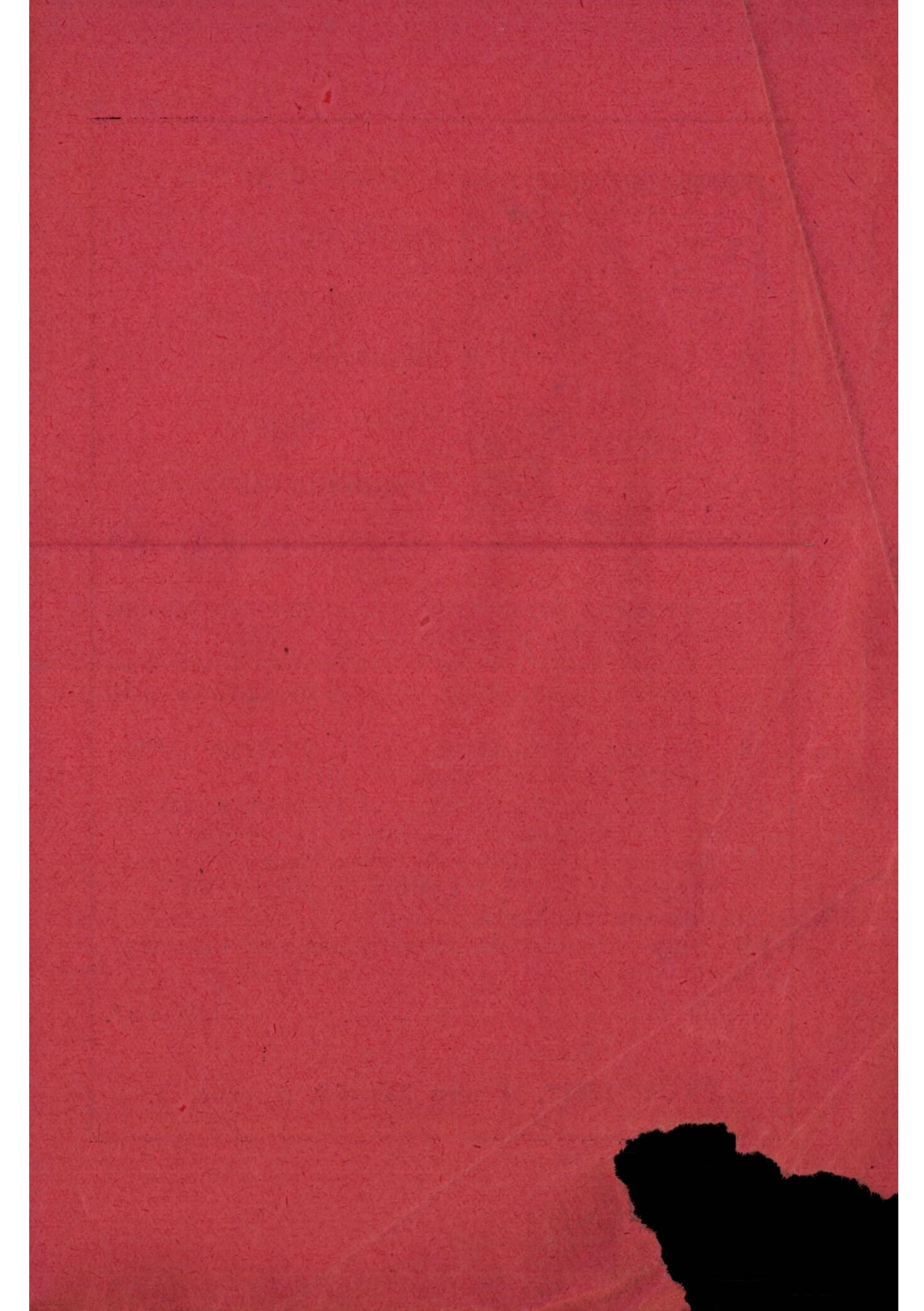
Принципи ці дали ОУН небувалу ще в українській дійсності міць і велитенську розгонову силу. Від тоді Організація невпинно росте і переможно поступає в українській суспільності.

*

Вся історія України — це боротьба двох сил: конструктивної, що скупчує українську потугу, щоб звернути її назовні, і руїнної, що розпорошує її у взаємному самопожиранні та несе розбиття і розклад. А вслід за цим завжди йшло панування чужинців над Україною.

В цій вічній боротьбі творчого будуючого духа зі стихією степу й руїни, віримо твердо, що творчий дух переможе хаос і розклад, звідки б цей не походив й як не проявлявся. Бо інакше не було б змислу в нашому житті і змаганні.

Цей творчий дух, потуга молодої і здорової Української Нації та її еманациї, ОУН, переборе всі історичні хвороби, щоб збудувати нову українську дійсність.

Передплачуйте,

читайте,

поширюйте

видання

Українського

Видавництва

„П Р О Б О Є М“

- I. Тижневик: Український націоналістичний часопис „Наступ“. Річна передплата 12.— RM.
- II. Двотижневик: Самоосвітня Бібліотека: Самоучник німецької мови — Софії Будко. Передплата на 10 зшитків 4.— RM.
- III. Місячник: Український журнал культури „Пробоем“. Передплата річно 6.— RM.
- IV. Квартальник: Книгозбірня „Пробоем“, в якій виходять найкращі твори наших письменників.
- V. Видання: „Народня Бібліотека Наступу“, в якій виходять популярні книжки на різні теми.
- VI. Виховна бібліотека.
- VII. Випуски: Бібліотека „Відвага“ для дітей і юнацтва.
- VIII. Випуски: різні листівки, гасла, тощо.

Точніші інформації на стор. „Наступу“ й „Пробоем“.

Замовлення слати на адресу:

„PROBOJEM“, Praha XIV.-65, p. schr. 3.